

Any 2010-2011. Programa núm. 28
 28 febrer – 13 març 2011

Filmoteca

de Catalunya

La noche americana
de François Truffaut

Solidaritat amb els cineastes iranians

Premi Film-Història

François Truffaut i les pel·lícules de la seva vida

Setmana de cinema de Hong Kong

El film del mes

El documental del mes

Aula de cinema

► Solidaritat amb els cineastes iranians

Des del juliol de 2009, el cineasta iranià Jafar Panahi ha estat detingut en diverses ocasions com a conseqüència de les discrepàncies polítiques amb les autoritats del seu país. El març de l'any passat, va tornar a ser arrestat en companyia dels seus col·legues Mohammad Rasoulof i Mehdi Pourmoussa. El director d'*El círculo* –Lleó d'Or a la Mostra de Venècia–, *El globo blanco* –Càmera d'Or al Festival de Cannes– i *Offside* –Gran Premi del Jurat a Berlín– va romandre empresonat fins al 25 de maig, quan va sortir en llibertat sota fiança, poc després que la comunitat internacional expressés el seu suport massiu al festival de Cannes. En una carta signada pels principals cineastes nord-americans es reivindicava que «de la mateixa manera que els artistes d'arreu del món, els cineastes iranians també haurien de ser reconeguts i no censurats, reprimits i empresonats». A finals de desembre, Panahi i Rasoulof van ser condemnats a sis anys de presó, vint d'inhabilitació per a rodar i escriure guions i van ser silenciats als mitjans de comunicació. Mohammad Nurizad, també cineasta, compleix una condemna de tres anys i mig d'empresonament i les darreres notícies apunten que es troba en estat crític. Davant d'aquests atemptats contra la llibertat d'expressió, s'han multiplicat els actes de solidaritat i homenatge, com la cadira buida de Jafar Panahi a la Berlinale, on havia de participar com a membre del jurat, o la crida que Juliette Binoche va fer al passat Festival de Cannes. La Filmoteca de Catalunya, l'Associació Catalana de Crítics i Escriptors Cinematogràfics i l'associació Sodepau organitzen una taula rodona el dilluns 7 de març a les 19:00 h, amb la intervenció d'Alberto Elena, José Enrique Monterde, Pepe Nieto i Esteve Riambau, i la projecció de *El círculo* i *L'acordió*, el curtmetratge que Panahi va rodar, com a reclam d'entesa i reconciliació, abans de la seva detenció. Agraïment: Gilles Duffaut.

Allò que el vent (iranià) s'endugué

Jafar Panahi ho va advertir el novembre quan va presentar en un tribunal de Teheran la seva defensa contra el càrrec de conspiració contra la República Islàmica: «La sentència que em caigui no serà només contra mi, sinó contra tot el cinema independent». Una vegada més, els cineastes iranians, ara a través d'un dels directors més importants de la nova generació, s'enfrontaven al règim islàmic. El judici a Panahi, al capdavant, és una seqüència més d'una llarga baralla que es remunta a la creació de la República Islàmica l'any 1979, quan els controls per a realitzar pel·lícules es van fer cada cop més severos, però que es va aguditzar des de l'arribada el 2005 de Mahmud Ahmadinejad a la presidència. «Hem entrat en un període de política típica d'estat estalinista que no accepta cap mena de crítica», assegura a *La Vanguardia* en un correu electrònic el director Bahman Farmanara, de 68 anys, pertanyent a aquella primera fornada de realitzadors que van fer que el cinema iranià fos reconegut arreu del món.

Com a conseqüència d'això, en aquests darrers anys, un bon grapat de directors reconeguts i premiats als principals festivals d'arreu del món, com Mohsen Makhmalbaf, KANDAHĀR, 2001, o Bahman Ghobadi, LAKPOSHTHA HĀM PARVAZ MIKONAND (LES TORTUGUES TAMBÉ VOLEN), 2004, han decidit abandonar el país cansats de les pressions que s'exerceixen contra els cineastes i de les concessions que han de fer per tal que els autoritzin a filmar. Els que es queden, ho fan convençuts que, si se'n van, el seu treball cinematogràfic caurà en picat. «La carrera d'un artista asiàtic normalment s'acaba quan abandona el seu país, perquè els judicis creatius de tots nosaltres provenen de la nostra cultura i de la terra on vivim», va assegurar Farmanara.

Els directors independents que han volgut quedar-se a l'Iran, com ara Abbas Kiarostami, Panahi o Farmanara saben, també, que han de pagar un preu alt: rodar sense permís, sabent que no rebran cap ajuda econòmica oficial. També saben que poden tenir problemes amb la justícia si els descobreixen i que molt probablement les seves

Mohammad Nurizad (esquerra)

Mohammad Rasoulof

Jafar Panahi

L'acordió de Jafar Panahi

Associació
Catalana de crítics i
escriptors
cinematogràfics

SODEPAU

Generalitat de Catalunya
 Institut Català
 de les Indústries Culturals

<http://www.gencat.cat/cultura/icic/filmoteca>

pel·lícules no rebien l'autorització per a ser exhibides als cinemes del país. Si arriben a obtenir-la, després de molts debats amb el Ministeri de Cultura, segurament no les exhibiran a més d'un parell de sales. Resultat: el nombre de produccions independents a l'Iran és cada cop més reduït. «He perdut l'esperança de mostrar les meves pel·lícules al meu país», va escriure fa uns mesos Abbas Kiarostami, potser el director iranià més reconegut a l'escena internacional, en una carta oberta al govern en què advocava per la llibertat de Panahi, el seu amic i deixeble. Kiarostami assegura que viu d'allò que treu de les seves fotos, i no les seves pel·lícules.

Jafar Panahi també ha estat objecte de pressions. La majoria de les seves produccions reconegudes internacionalment, com DAYEREH, (EL CÍRCULO), 2000, o OFFSIDE, 2006, no s'han exhibit al seu país. Aquesta darrera, que explica la història d'unes joves que es disfressen de nois per assistir a un partit de futbol, és una de les produccions que més rebuig ha patit per part del govern actual.

«La sentència a Jafar Panahi, juntament amb la de Mohamad Rasoulof, és un crit d'alerta a tots els directors de l'Iran», assegura Farmanara, que afegeix que un dels objectius del veredicté és «atemorir-nos a la resta de nosaltres». Un altre objectiu: pressionar Panahi perquè se'n vagi del país. I és que ningú no s'imaginava que la sentència, que es va conèixer fa pocs dies, arribaria amb un missatge tan dràstic: Panahi, de 50 anys, ha estat condemnat a sis anys de presó i se li prohibeix realitzar qualsevol mena de pel·lícula, escriure guions, tenir

contacte amb organitzacions estrangeres —especialment amb la premsa— i abandonar el país en els propers vint anys.

El missatge al món del cinema independent no es va donar només per mitjà de Panahi. Mohammad Rasoulof, de 37 anys, també haurà de passar sis anys a la presó acusat de violar la seguretat nacional i fer propaganda contra el govern. «Atès que no hi ha cap llei escrita que ens obligui a demanar permís per fer una pel·lícula, s'afegeixen els càrrecs de voler enderrocar el govern per justificar la sentència», explica Farmanara, director de BOOYE KAFOOR, ATRE YAS (OLOR A CÀMFORA, PERFUM DE GESSAMÍ), 2000, i FAMILIAR SOIL, 2008.

Panahi i Rasoulof es trobaven en ple rodatge quan van ser detinguts el febrer de 2009, a casa de Panahi. Segons fonts properes als dos cineastes, la pel·lícula tenia com a rerefons la història d'una família el fill de la qual va ser arrestat després de les eleccions del 2009, quan milers de persones van sortir al carrer a protestar per la victòria del president Ahmadinejad, que no van reconèixer com a legítima.

Com a conseqüència de les extremes mesures del govern islàmic per aturar la *sedició*, unes cinc mil persones van ser detingudes i pot ser que en morissin cent en els enfrontaments als carrers o a les presons, segons les organitzacions de drets humans.

«M'han acusat de fer una pel·lícula de la qual no s'ha rotat ni un terç. Per què no em deixen acabar-la i la veuen?», va dir durant la seva defensa Panahi, que va assegurar que els artistes són observadors dels esdeve-

niments socials d'un país i que ningú no pot prohibir-los el dret de ser testimonis del que passa. «El que volen és que totes aquelles persones que els resultem incòmodes, especialment els artistes, marxem del país», assegura un altre director de cinema des de Teheran, que demana que s'ometi el seu nom. «Saben que nosaltres cercarem la manera d'explicar el que passa», diu el mateix director, pertanyent a la nova generació, i subratlla que el pols entre els cineastes i el govern es troba en un dels seus moments més tensos.

Això es va fer palès en la celebració anual de la Casa del Cinema a Teheran. A l'acte, l'octubre passat, Asghar Farhadi —millor director al festival de cinema de Berlín del 2009 per la seva pel·lícula DARBAREYE ELLY (A PROPOSIT DE L'ELLY)— va dir al seu discurs que esperava que tots aquells companys i amics que havien hagut de marxar del país poguessin tornar aviat.

Dies més tard, Farhadi va rebre la resposta del govern: una ordre judicial que li prohibia continuar el rodatge de la pel·lícula que filmava aleshores. Després d'un llarg encreuament de cartes entre l'Associació de Cineastes i el Ministeri de Cultura, Farhadi va recuperar el permís. Tanmateix, el desafiament va quedar caçat. I poques setmanes després va arribar la sentència de Panahi i Rasoulof. A Teheran s'assegura que aquesta és una pugna de llarg alè que encara està lluny d'acabar-se.

Catalina Gómez Àngel (La Vanguardia, 2 de gener de 2011) ▶

▶ Premi Film-Història

Per quart any consecutiu la Filmoteca acollirà l'entrega del premi Film-Història que atorga el Centre d'Investigacions Film-Història, grup de recerca del departament d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona. En aquesta ocasió el llibre guardonat ha estat *La pantalla nacional. El cine de la Italia fascista en la Guerra Civil* de José María Claver Esteban (Quiasmo editorial). L'acte de lliurament serà el dia 28 de febrer, a partir de les 19:00 h, en un acte en què participaran l'autor del llibre guardonat i Josep Maria Caparrós, director del Centre Film-Història i es projectaran els films *La toma de Gijón* (1937) i *El escuadrón blanco* d'Augusto Genina (1936). Agraïment: Filmoteca Española, Centro Sperimentale di Cinematografia-Cineteca Nazionale, Ripley's Film i Broadmedia Service S.r.L. ▶

Llibre guardonat amb el Premi Film-Història

▶ François Truffaut i les pel·lícules de la seva vida

El recorregut per la filmografia de Truffaut ens porta a films tan representatius com el retrat apassionat i febril de la filla de Victor Hugo a *L'histoire d'Adèle H.*, que va representar la consagració internacional de la seva protagonista, Isabelle Adjani (finalista a l'Oscar d'interpretació per aquesta pel·lícula), o el gran èxit comercial que va significar *La nuit américaine*, tota una declaració d'amor al cinema que Hollywood va premiar amb l'Oscar a la millor pel·lícula estrangera, conjuntament amb d'altres molt desconeguts i fins i tot inèdits comercialment al nostre país, com és el cas de *La chambre verte*, protagonitzada per Truffaut mateix. La quinzena es completa amb films que el cineasta francès admirava com són els que projectem de Richard Brooks, Charles Chaplin (un d'ells és *Tiempos modernos*, del qual s'acaba de commemorar el 75è aniversari de l'estrena), i Howard Hawks. ▶

▶ Setmana de cinema de Hong Kong

El cicle fet en col·laboració amb Casa Asia i la Hong Kong Economic and Trade Office de Brussel·les arriba al seu punt i final. A banda de repetir alguns dels films de la quinzena passada, n'inclouem d'altres de nous; títols ben significatius de la tradició del cinema d'acció i arts marcials que preval en aquesta cinematografia. ▶

Nit i boira als nous territoris d'Ann Hui

▶ El film del mes

Una de les grans sorpreses del cicle que vam dedicar al tàndem de directors Michael Powell i Emeric Pressburger l'any 2002 va ser el film *I Know Where I'm Going!* Aquests cineastes eren coneguts i apreciats per films com *Narciso negro* o *Las zapatillas rojas*, però abans, el 1945, ja havien rodat aquesta petita joia, molt poc coneguda, protagonitzada per Wendy Hiller, que roman inèdita comercialment i que ens acompanyarà durant tot el mes de març. ▶

Sé a dónde voy de Michael Powell i Emeric Pressburger.

▶ El documental del mes

Des de Paral·lel 40 ens proposen el documental suec *El jove Freud a Gaza* sobre la peripècia vital d'un psicòleg palestí que treballa amb els refugiats a la franja de Gaza. ▶

paral·lel 40

El jove Freud a Gaza de Per-Åke Holmquist i Suzanne Khardalian

Proper programa: «*Dia Parsifal*»: òpera i cinema. Blake Edwards, més enllà de la comèdia. François Truffaut i les pel·lícules de la seva vida. Record de Susannah York. Aula de cinema. El film del mes.

Properes cicles: Stanley Donen, l'alegria de viure. Cinema italià. John Barry.

